

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

— hki! Komunistično "nacionalno osvobodjenje" —

... v Chicago zborovanju ...

GEORGIA PRICHE-LA LOV NA RADIKALCE

Vsak "prekucuh" je podvržen smrtni kazni. Oblasti pričele z aretacijami. Tudi Liga za industrijsko demokracijo je na "smrtni listi"

Atlanta, Ga. — (FP) — To mesto ni varno za nobeno osebo, ki je količikaj na sumu, da goji "prevratne" ideje bodisi komunistične, socialistične ali pa samo "newdealskega" kova la Nation in New Republic. Pomožni državni pravdnik Hudson, ki ima tudi naslov "reverenda", je napovedal boj vsem — prevratnežem.

Ena izmed organizacij, ki širijo "prevratne ideje", je tudi Liga za industrijsko demokracijo, kateri načeljuje Norman Thomas. Po "rev." Hudsonovem zatrdilu je ta organizacija "pod komunistično kontrolo in vsak član je podvržen smrtni kazni radi zagovarjanja vladnega prevrata."

Zadnje čase so oblasti, največ po Hudsonovi zaslugi, uprizorile dvanajst vpadov na delavske in liberalne skupine. Aretiranih je bilo 13 "prekucuhov". Pri enem navalu na stanovanje mrs. Alling, kjer se je vršila diskusija proti vojni, je policija izvršila štiri aretacije.

Dva "prekucuha" sta bila pridržana za veleporoto in sta pod \$5000 varščine, mrs. Alling je pod \$1000 varščine, neki študent po imenu Yagol in član Studentovske lige za industrijsko demokracijo, je bil po položiti \$500 varščine izpuščen v varstvo nekega profesorja. Ker je imel pri sebi revije Nation, New Republic in Student Review, poleg je pa še član prej omenjene organizacije, je po Hudsonovem zatrdilu podvržen prosekuciji radi — uporništvu.

Izmed dveh, ki sta pod \$5000 varščine, je eden po imenu Weaver (zamorec) predsednik pleskarske unije. Po njegovi aretaciji je policija upadla tudi v urad te unije ter zaeno navalila in razdejala urad National Urban lige, zamorske organizacije, ki je v istem posloppu.

Osem prekucuhov je pa aretirala na seji International Workers Ordra, komunistične podporne organizacije. Aretirala jih je, ker so imeli pri sebi "prekucuško" literaturo. Zdjaj so pod varščino \$2000 vsak.

Razstava zaključena tudi z vandalskimi orgijami

Podivjana mladina naredila \$150,000 škode

Chicago. — Da bo poročilo o zaključku razstave stoletja napredka zadnje sredo o polnoči popolno, je treba še dodati, da je razstava izdihnila med nepopisnimi orgijami vandalizma, ki ga je počenjala čikaška mladina, katera je obhajala svoj halovinski karneval. Našemljeni paglavci so z razbitimi šipami, potrzanimi žicami, izruvanimi drevesi in grmiki ter sploh z razdevanjem vrste povzročili najmanj \$150,000 škode na razstavišču. Policija je bila vseh strašne gneče brez moči. Lastniki paviljonov in koncesij, ki so branili svoja imetja, so v nekaj primerih odganjali podivjane drhal z brizganjem mrzle vode, toda vodni curki so padali tudi na množice ljudi, ki niso bili nič krivi.

Lokalni listi so zadnji četrtek poročali, da ob treh zjutraj ni bilo več nobene pijače na razstavišču. Razsajajoče množice mladih vandalov so "popile vse razen jezera" ...

zadnje dni vrnili iz Rima, je pohvalil Mussolinija rekoč, da je Mussolini "praktičen, hraber in dela čudeže v Italiji" ...

Vsa Evropa strahoma gleda na dolino Saar

Svet Lige narodov se snide na izredni seji še ta mesec. Nemški naciji besne, Francija je pa pripravljena na okupacijo Posaarja

Zeneva, 3. nov. — Izredna seja sveta Lige narodov je sklicana za 21. novembra glede homatiij v Posaarju.

Nevarnost oboroženega spopada med Francijo in Nemčijo je vedno večja. Nacijski tisk v Nemčiji besni proti Franciji, katero obtožuje, da pripravlja oborožen vpad v Posaarje in hoče oropati ljudstvo v tej dolini svobodnega glasovanja. Na drugi strani je francoska vlada pod resnim vtisom, da hitlerjevci v Posaarju organizirajo, oziroma so že organizirali tak val terorizma, da bo vsako pošteno glasovanje 13. januarja nemogoče.

Francoski oficijelni krogi so uverjeni, da je Nemčija že toliko pripravljena na vojno, da lahko riskira nekaj desperatnega in s tem odvrne Nemce od neznosne finančne in gospodarske krize doma, ki je neizogibna to zimo.

Francija je poslala na mejo Posaarja dve diviziji vojaštva. Ako pride do intervencije, jo izvrši Francija sama. To provinco ji je dal svet Lige narodov že leta 1926 s pogojem, da francoske čete zasedejo Posaarje šele na sklep komisije, ki upravlja omenjeni nemški teritorij v imenu Lige.

Dolina Saar je bogata na premoğu. Na podlagi versajske mirovne pogodbe je morala Nemčija dovoliti, da Saar pride pod kontrolo Lige narodov za 15 let, v tem času pa Francija izkorišča premoğovnike, da se na plača za premoğu, ki so ga Nemci vzeli iz francoskih rogov med okupacijo severne Francije za časa svetovne vojne. Po petnajstih letih se ima izvršiti plebiscit, ki naj odloči, če se Posaarje vrne nazaj Nemčiji ali pride pod Francijo ali pa ostane trajno pod upravo Lige narodov. To glasovanje se vrši 13. januarja 1935. Če glasovanje izpade za Nemčijo, mora Nemčija kupiti premoğovnike od Francozov.

Krvava bitka med unijskimi rudarji v Penni

Člani dualne unije in UMWA so se spopadli ob ustju premogovnika in mnogo je bilo ranjenih

Nanticoke, Pa., 4. nov. — Spopadi med dvema rudarskima unijama so se večeraj obnovili. Izmenjanih je bilo več strelav in nekaj rudarjev na obeh straneh je bilo ranjenih, toda piketi rebelne unije so bili ponovno odpušeni. Kaneeje je odbor United Anthracite Miners unije prekalil stavko.

Nanticoke, Pa., 3. nov. — Več sto rudarjev, članov dveh tekmujočih rudarskih unij, se je večeraj spopadlo ob ustju premogovnika št. 7 Susquehanna Collieries in večje število bojnikov — ter policajev — je bilo lahko ranjenih. Bitka je trajala eno uro in zavojevani rudarji so prekučnili več avtov ter se pretepali s koli in metali so kamenje drug na drugega.

Boj je izbruhnil, ko je rebelna unija United Anthracite Miners of Pennsylvania oklicala stavko v rovi, nasprotna unija United Mine Workers of America je pa ignorirala stavko. Piketi rebelne unije so hoteli ustaviti člane UMWA, ko so prišli na delo in tedaj je prišel konflikt. Toda rudarjev unije UMWA je bilo več in po eni uri boja so pregnali nasprotnike od rova.

BARONI MUNICIJE PODKUPUJEJO OBE STRANKI

Od 1919 so dali republikancem in demokratom v kampanjske svrhe nad pol milijona

Washington. — (FP) — Republikanci in demokrati so od 22 direktorjev municijske firme E. I. du Pont de Nemours prejeli od 1919 \$438,757. Te kampanjske prispevke so prijavili senatnemu odseku, ki preiskuje trgovino s smrtjo.

Ker pa med 22 direktorji niso vsi člani, znašajo njih skupne kampanjske kontribucije obema kapitalističnima strankama precej nad pol milijona. Odseku še niso poročali o tem nekateri najvišji uradniki te družbe, med njimi Pierre du Pont, John J. Raskob (finančni agelj demokratov zadnja leta) in Alfred P. Sloan. Skupni prispevki uradnikov te družbe bodo za ta leta mogoče bližje milijonu kakor pol milijonu.

Najbolj liberalen je bil s svojimi kontribucijami Irene du Pont. Republikancem in demokratom je prispeval za kampanje \$178,608. Ker so bili republikanci na krmilu večino te dobe, do lanskega leta, so naravno prejeli največ od teh trgovcev s smrtjo — \$408,000 od prijavljene vsote.

Irene du Pont je vsaj zadnja leta delil svoje kampanjske kontribucije obema strankama. Leta 1930 je dal \$8000 republikancem v Delaware, lansko leto \$5000 demokratom, leta 1931 je pa dal nekoliko tisočakov obema. V zadnji predsedniški kampanji je podpiral Roosevelta. Slično je delal tudi njegov brat Pierre z ostalimi direktorji vred.

Za Ireneom je bil od du Pontov najbolj liberalen Lamont du Pont, ki je kupil republikansko-demokratske robe v povojni dobi za \$148,650.

Ta politična investicija munijskih kraljev du Pontove trdijo, da je majhna v primeri z obrestmi, katere so prejeli od obeh vladujočih strank. Vsota se vidi velika le navadnim zemljanom, ker se nam stotak vidi že velik denar. Povprečnemu bolj naprednemu delavcu — da ne govorimo o zaostalih — se zdi že veliko, če prispeva kvoder v kampanjski sklad tej ali drugi delavski stranki.

Delavci pri A.&P. sprejeli kompromis; konec izpora

Vse prodajalnice v Clevelandu odprte ta teden

Washington, D. C., 4. nov. — Verižna trgovinska družba Atlantic & Pacific Tea Co. je sprejela pogoje vladnega delavskega odbora za mir, potem ko so jih sprejeli tudi prizadete unije nameščencev. Unije so odstopile od zahteve za zaprtje delavnice, družba je pa obljubila, da ne bo ovirala delavcev pri organiziranju svojih unij. Na temelju tega sporazuma se vrnejo izprti delavci v Clevelandu v ponedeljek zjutraj na delo.

Insuli priznal napake

Chicago. — Sam Insull, ki se zagovarja pred federalnim sodiščem zaradi zlorabe pošte, je zadnji četrtek pričal v svoj zagovor, da je v dolgi dobi svojega businessa storil "precej napak," toda nič kriminalnega. Rekel je, da za vse, kar je storil napake, je on sam odgovoren in ostalih 16 obtožencev je prav tako nedolžnih kakor so porotniki v njegovem procesu.

Velika delavska zmaga v občinah Anglije

Hitler poražen v konfliktu s protestanti

Okorajšeni katoličani pripravljajo ofenzivo

Berlin, 3. nov. — Hitler se je na lep način umaknil iz precepa protestantskega konflikta. Pustil je nacijske protestante z državnim škofom Muellerjem na cedilu, naj se sami kavsajo z nasprotniki, ki nečajo državne kontrole nad svojo cerkvijo. Prihodnji Hitlerjev korak bo, kakor poročajo, da razglasi ločitev države od cerkve in prepusti versko borbo cerkvi sami. To pa pomeni, da bodo nacijaki "pogani," kakor jih nazivajo, še bolj razširili svojo propagando med protestanti.

Hitlerjevo strategično popuščanje je pa okorajšilo katoličane v Nemčiji, ki se zdaj pripravljajo, da tudi oni nastopijo v ofenzivi proti "poganom." Zadnje dni so katoličani razširili med verniki brošuro, v kateri napadajo knjigo Hitlerjevega ministra dr. Rosenberga "Bajka dvajsetega stoletja." Dr. Rosenberg je filozofski vodja "pogansega" gibanja med protestanti v Nemčiji.

Delavski odbor odredil uposilitev stavkarjev

Mlekaraki trdijo, da so sive iznebiti le tistih voznikov, o katerih dokaže, da so se poslužili nasilja

Washington. — (FP) — Vladni delavski odbor je dognal, da je Whiting Milk kompanija v Bostonu krnila točko 7a, ker je odklonila pogajati se z unijo razvaževalcev in mlekarških delavcev. Odredil je, da mora uposiliti vse stavkarje razen tistih, o katerih lahko dokaže, da so se v stavki zatekli k nasilju.

Pri tej družbi je izbruhnila stavka 5. avgusta. Družba je imela v moči neke vrste "yellow dog" pogodbe, s katerimi je delavce zavezala, da ji ne smejo odjedati biznisa v slučaju, da puste službo. V tej stavki so nekateri šli menda delati za druge mlekarje, vsekakor so pa po družbini trditvi prelomili "individualne kontrakte."

Delavski odbor je odredil, da mora družba uposiliti tudi te stavkarje, glede kršitve "individualnih kontraktov" se lahko zateče pa na sodišča.

Tapetniki dobili zvišanje s stavko

San Francisco. — Po treh tednih stavke so se tapetniki v raznih mestih pacifične obale pričeli vračati na delo pod višjo mezdno lestvico, ki znaša 80 centov na uro. Zahtevali so dolar. Pod tem pogojem se je tukaj vrnilo že 75% stavkarjev na delu in izgledi so, da bo stavka zaključena na sličan način tudi v drugih mestih.

Širjenje komunizma v Birminghamu je tabu

Birmingham, Ala. — Tukajšnji mestni svet je sprejel postavko, ki določa kriminalno prosekucijo vsake osebe, ki bi imela več kakor eno kopijo komunistične literature. Eno kopijo ima lahko, ne pa dveh, ker to bi bil že — zločin.

Sin španskega predsednika pred sodiščem

Madrid, 3. nov. — Luis Zamora, sin predsednika španske republike, ki opravlja obvezno vojaško službo, je bil zadnje dni obtožen levičarskih aktivnosti in zagovarjati se mora pred vojnim sodiščem. Mladi Zamora je goreč socialist.

Laboriti pridobili 741 mandata, izgubili so jih pa le 24

London, 4. nov. — Rezultat končnega štetja glasov pri volitvah v občinah Anglije z dne 1. novembra je, da je delavska stranka pridobila 741 mandata in v Londonu je dobila kontrole v 15 izmed 28 občinah.

London, 3. nov. — Ko so bili glasovi preštet v Londonu in sto drugih večjih mestih Anglije, se je pokazalo, da je delavska stranka osvojila 652 občinjskih mandata, izgubila pa je le 24 starih mandata. Konservativci so izgubili 53 mandata, pridobili pa le 30; liberalci in ostale skupine so izgubile 121 mandata, pridobile pa nič.

Delavska stranka je dobila popolno kontrolo v petnajstih mestih Anglije. V industrijskem mestu Sheffieldu imajo laboriti 12 glasov absolutne večine v mestnem svetu. Celotorski občini Kensington v Londonu so laboriti iztrgali torijem osem mandata.

V londonskih občinah je zdaj delavska stranka močan faktor. Lansko leto so laboriti dobili večino v okrajnem svetu Londona.

George Lansbury, vodja delavske stranke, je sinoči dejal, da zdaj ni najmanjšega dvoma več o veliki delavski zmagi prihodnje leto, ko bodo volitve za parlament.

London, 3. nov. — V četrtek so bile volitve v eni tretjini občin na Angleškem in delavska stranka je izvajevala pri teh volitvah sijajno zmago. Okrog 300 mestnih in podeželskih občin je volilo in volilci so v ogromnem številu volili laborite v mestih in po deželi, še posebej pa v Londonu.

Največjo zmago je delavska stranka izvajevala v Londonu, kjer je pridobila 227 sedežev, izgubila pa le enega. Nadalje je delavska stranka dobila kontrolo nad mestni Stokes, Hull, Derby, Burnley in Oldham ter povečala svojo moč v mestih Sheffield, Manchester, Bradford in Liverpool.

Laboriti so zdaj v občinah na isti stopnji, kjer so bili leta 1931 pred katastrofalnim porazom pri zborniških volitvah.

Boj za svobodo govora v Clevelandu

Reporter aretiran, 'ko je čital izjavo neodvisnosti in člene federalne ustave

Cleveland, O., 3. nov. — Gordon Davis, časnikarski reporter, je bil večeraj aretiran, ko je čital Izjavo neodvisnosti in člene ameriške ustave večji množici komunistov na Public Square. Clevelandski župan Davis je prepovedal vse javne govore na ulicah in to je povzročilo aretacijo reporterja.

Policija, ki je Davisa prijel, mu je zapolnila tiskovino z Izjavo neodvisnosti in ustavo ter neki almanah, ki ga je imel pri sebi. Odveden je bil na policijsko postajo in tam so izpraševali o Rusiji in komunistični stranki.

Vsi napredni krogi v Clevelandu so razkačeni vsled županovega edikta in pripravljajo se velika protestna akcija.

Kemal zatri orientalsko godbo

Istanbul, 3. nov. — Turški predsednik Mustafa Kemal je odredil, da se mora reformirati tudi turška godba. Orientalne melodije morajo prenehati v Turčiji mora zavladati godba zapadne Evrope in Amerike. Radijska postaja v Istanbulu je takoj uvedla reformo godbe in orientalske melodije so umolknile.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit Society

Naročnina: za Zdravne drave (glede Chi-
cago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincin-
ti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za ino-
semito \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru.—Reklame se ne
vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manu-
scripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s domom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Illinois.

138

Domač drobiž

Čikaški kardinal prepovedal ma-
šo za Aleksandra

Chicago. — "Jugoslovanski
Glasnik," glasilo čikaškega ju-
goslovanskega konzulata, poro-
ča, da je kardinal in nadškof
Mundein prepovedal mašo za-
dušnico za ubitimi jugoslovans-
kim kraljem Aleksandrom v
slovenski cerkvi sv. Stefana, da-
si je župnik te cerkve prošil za
dovoljenje. List dostavlja, da
je bil kardinal pred nekim ča-
som informiran po nekaterih hrva-
ških katoliških duhovnikih, da je
katoliška cerkev preganjana v
Jugoslaviji.

Nov grob

Port Washington, Wis.—Tu
je umrl Math Jošt, star 62 let
in doma iz Koroške. V Ameri-
ko je prišel pred 30 leti in skoro
ves čas je živel v tem kraju.
Podlegel je pljučnici in zapušča
ženo, štiri odrasle sinove ter
hčer. Bil je član društva št. 2
JPZS in krajevne unije št. 1131
UBCJA.

Nov grob v starem kraju

Fairport Harbor, O.—Tony
Lunka je prejel žalostno vest,
da je v Zerovnici pri Grohovem
umrl njegov oče, ki je bil star
74 let. Bil je poznan tudi v
Ameriki, kajti več let je živel v
Clevelandu in drugih krajih, v
staro domovino je pa odšel po
vojni. V Ameriki zapušča sina
in dve hčeri, v starem kraju pa
ženo, sina in tri hčere.

Obiski

Chicago. — Urad SNPJ in
uredništvo Prosvete sta obiskala
zadnjo soboto John Kobi in nje-
gova žena iz Dulutha, Minn. Br.
Kobi je znani dopisnik Prosvete.

Steklarska unija zagrozi-
la s stavko

Delo bo pustilo 15,000 delavcev,
če kmalu ne pride do izravna-
ve diferenc s podjetniki

Washington. — (FP) — NRA je
bila te dni obveščena po voditel-
jih Flat Glass Workers unije,
ki ima 15,000 članov, da med de-
lavci izginja potrebnost in da je
izbruh stavke mogoč v bližnji
bodočnosti, če kmalu ne pride do
izravnave diferenc s podjetniki.

Priznanje unije, zvišanje plač
in odprava mejnih diferenc so
glavne zahteve organiziranih de-
lavcev v tej industriji. Mezdne
diference so nekaj, kar najbolj
draži delavce. Te diference so
v tem, da so velike razlike v pla-
hah od distrikta do distrikta. V
enem distriktu so na primer pla-
če 85 centov na uro, v drugem
kraju, ki je mogoče oddaljen le
nekaj milj, pa znašajo 45 centov
za enako delo. Unija zahteva
enako lestvico za vse steklarne
za šipe, ne glede kje so, na jugu
ali severu.

Podjetniki pravijo, da je z
unijo nemogoče sporazum, dokler
ni izdelan pravilnik. In s tem
pa zavlačujejo že od zadnje je-
seni. Zdaj je delavcem pričela
pohajati potrebnost in so za-
grozili s stavko.

Zanimanje za združno gibanje

New York. — Zdravna liga
poroča, da je pamflet delavske-
ga departamenta, ki je bil pred
nekaj tedni natisnjen v 30,000
izvodih in je vseboval informa-
cije, kako ustanoviti združno
podjetje oziroma se izogibati
biti v zadrugah, ta brošura je že
posla. Departament jo je izdal
na priporočilo konzulnega od-
bora NRA.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Shod, volitve in drugo

La Salle, Ill. — Veliko ljudi
še vedno pričakuje dela in za-
služka od "new deala", toda vse
je zaman. Volitve so pred nami
in politični shodi so na dnev-
nem redu. Blatenja in hvalisa-
nja je na koše in relief je po-
stal prava politična žoga tukaj-
šnjih aspirantov za državne in
druge javne urade. Ko sem
vprašal nekaj kandidatov re-
publikanske stranke, ali imajo
kakšen načrt, ki bi ljudem dal
pošteno delo in plačo namesto
sedanje beraške podpore, mi
niso dali odgovora.

Da se od obljub demokratske
stranke slabo živi, to vemo iz
lastnih izkušenj. Pri tem je že-
lostno to, da je med nami ve-
liko nezavednih delavcev, ki bodo
oddali svoje glasove kandidatom
starih strank, ki hočejo imeti
roparski profitni sistem, ki nas
drži v mizeriji. Zakaj ne bi vo-
lili kandidatov delavske stranke,
ker naši glasovi ne bodo vrže-
ni v stran, čeprav ne bodo
kandidatje izvoljeni. Ni treba
pošiljati sovražnikov v zakono-
dajne zbornice in jim tako dati
v roke bič, s katerim bodo tudi
nadalje po nas udrihali.

Čas je že, da se delavci zbude
iz spanja in glasujejo za kan-
didate soc. stranke. Ako bo
stranka dobila le 150,000 gla-
sov v Illinoisu, bo prišla na u-
radno glasovnico čez dve leti in
potem ne bo treba iskati podpisa
na peticije. Veliko število
glasov za stranko, ki ima jasen
program, bo najbolj učinkovit
protest proti obstoječim razme-
ram. Kandidati starih strank
vedo, da mi zahtevamo starost-
no pokojnino, podržavljenje
bank in industrije, odpravo pro-
fitov in revščine. Ker nima na-
ša stranka kandidatov v tem
okraju, bomo morali izbirati
može, ki so delavcem naklonje-
ni.

Nedavno smo slišali tukaj
dobrega govornika, Maynarda
Kruegerja, profesorja s Čika-
ške univerze. Rekel je, da na-
rod, ki ima šestino prebival-
stva na religiozni listi, drvi v pre-
pad in da se je celo sužnjem
pred sto leti bolje godilo kakor
danes meznim delavcem. Go-
vornik je poudarjal, da je pri-
šel čas, da se obstoječi krivični
sistem odpravi. Krueger je
imeniten govornik, le škoda, če
ni bila udeležba večja.

Tukajšnja postojanka Illinois
Workers Alliance bo preskrbela
večje število dobrih govornikov
v tej sezoni. To je pravilno,
kajti izobrazba je delavcem ze-
lo potrebna. S čitanjem delav-
skih listov si tudi lahko razši-
rimo svoje znanje, da bomo raz-
umeli današnje razmere. Naj-
boljša lista za slovenske delav-
ce sta Prosveta in Proletarec.
Oba sta vneti zagovornika de-
lavskih pravic. Delavski listi
v angleškem jeziku so "New
Leader", "American Guardian"
in "Milwaukee Leader". Redno
čitanje teh listov pomaga člo-
veku do znanja, da lahko pobija
argumente zagovornikov starih
strank.

Da bomo mi in naši otroci
imeli dobro bodočnost, je treba
iti na agitacijo. Organizirati se
moramo v delavski stranki in v
Workers Alliances. S tem ne sme-
mo odlašati, ker s čakanjem ne
bomo nič dosegli. Bog pomaga
tistim, ki si sami pomagajo, pravi
pregovor. V skupnosti je
naša moč, kar ne smemo poza-
biti.

Večkrat slišimo izgovor, da
ni denarja za dobre liste, ki pa
vselej ne drži. Ako je dovolj
denarja za delavcem sovražne
liste, mora biti tudi za liste, ki
pišejo v našo korist. Vsak naj
si nekoliko pripravi, pa bo zmo-
gel naročnino na Prosveto in
druge delavske časopise. Vsi
vemo, da se zapravi veliko de-
narja in časa za nepotrebne
stvari, zato je potrebno, da ne-
koliko žrtvujemo tudi za nekaj,
ki nam bo koristilo v par letih.

Dne 29. oktobra se je vršil
velik shod brezposelnih in dru-
gih organizacij v Springfieldu,
na katerem so bile izrečene za-
hteve, da se ustvari večja de-
javljavi delovni teden 30 ur,
starostno in brezposelnostno za-
varovanje, da morajo delavci
prejemati unijsko plačo in brez-

poselni podporo v gotovini. Shod
je bil miren in udeležilo se ga je
nad 800 delegatov iz vseh kra-
jev Illinoisa. Udeležence je do-
bro zastražila policija, pohod
po mestu je bil prepovedan in
governorja kakor običajno ni
bilo v uradu. Resolucije so v
rokah posebnega odbora, da jih
izroči governorju kakor hitro
mogoče. Odboru 45 članov iz
vseh krajev države je bila po-
verjena naloga, da združi s so-
delovanjem organiziranih de-
lavcev vse brezposelne v eni
grupi. Dalje je bilo sklenjeno,
da se masni shodi vršijo 24. no-
vembra, masni pohod v Wash-
ington pa 4. in 5. januarja, ko
se odpravi zasедanje novega kon-
gresa. Pričakuje se, da se bo
pohoda udeležilo najmanj 50-
000 oseb, kar bo nedvomno imelo
učinek na zakonodajo pri-
hodnjega kongresa.

Anton Udovič.

Uspešen koncert

Pueblo, Colo. — V nedeljo
28. oktobra, je imel pevski klub
Prešeren svoj letni koncert v
Jožefovi dvorani, ki je bil veli-
ki uspeh. Pri vstopu v dvorano
smo opazili napis: "Preše-
ren 1906—1934". Klub je torej
star 28 let in lahko rečem, da
je bil to Prešernov najboljši
koncert.

Priznati se mora, da je klub
dokazal zadnjo nedeljo, da je
napredoval v vsakem oziru: v
nastopu, vodstvu, disciplini, ka-
kor tudi v izbiri in razvrstitvi
programa. Pevci so bili dobro
izveščani pod vodstvom Johna
Germa in Johnny Shustarja.
Dvorana je bila kljub slabim
razmeram napolnjena, občinstvo
inteligentno in ni delalo nobe-
nega hrupa.

Občinstvo je pozdravil naš
slovenski odvetnik in predsed-
nik kluba Math J. Kochevar z
govorom, ki se je nanašal na
slovensko petje. Da je Math
dober govornik, je dokazal že
nešteto krat. On si poliče vse-
lej primerno in zanimivo jedro,
katerega obdela tako prepriče-
valno, da zainteresira še tako
brezbrižnega poslušalca, da ne-
hote sledi njegovim besedam.

Program je vseboval 16 točk,
katere so bile izvajane z malo
izjemo izredno dobro in točno.
Voditelj programa je bil John
Germ, dobro znani tenorist in
duša vsega zbora. Priznanja
vredno je tudi, da je pri vsaki
pesmi razložil njen pomen in s
tem omogočil, da je bila občin-
stvu razumljiva in tako naredi-
la boljši vtis. Pevovodja je bil
Johnny Shustar, daleč naokoli
znani godbenik in obenem vodi-
telj godbe. To je bil njegov
prvi nastop pri vodstvu petja
na našem odru, a pokazal je
zadnjo nedeljo, da ima naša na-
selbina v svoji sredini pevovod-
jo, slovenskega sina, na katere-
ga je lahko ponosna.

Zbor je pel "V petju oglaši-
mo se," "To sladko vince",
"Buči morje Adrijsko", "Oj

dobro jutro, mamica," "Pastir,"
"Veseli bratci", "Pojdimo v
Škofce", "Rožmarin" in "An-
chored". Težko je povedati,
katere skladbe so se odlikovale,
ker so bile vse dobro izvajane z
izjemo pesmi "Anchored", kjer
so si prišli tenorji nekoliko
navzkriž. Mogoče bi rekli, da
kar se tiče veselja, ki ga je iz-
zvala, bi nadkriljevala vse
"Pojdimo v Škofce", venčec
koroških narodnih, katero je pel
zbor pod vodstvom bratov Me-
sojedec in Eddie Shustarja. V
tej pesmi je bil vsega prizna-
nja vreden nastop Franka Me-
sojedca. Trije mladi bratje
Shustar so zapeli "Selected En-
glish Popular Songs". Imeli so
lep nastop in za naše oči in uše-
sa dobrodejno spremembo. Ve-
liko aplavdiranja sta žela bra-
ta Mesojedec v dvospevu "Na
tujih tleh". John Germ je imel
več solospjevov, med katerimi je
pel "Težke noči, težke misli" z
občutkom, kakor tudi "Zaspan-
čka" s primerno mimiko. V se-
lekciji "Natočimo čase svoje"
iz opere Grof Urh Celjski, je
prišel njegov glas do polne ve-
ljave.

Dva osmerospava, "Eno devo-
le bom ljubil" in "Njega ni",
sta bila nenavadno dobro zape-
ta, v lepi, pravilni harmoniji
glasov. Ta dva speva sta bila
dokaz, da petje šele takrat pri-
ve do prave veljave, kadar so
glasovi sorazmerno močni, da
drug ne prevladuje drugega,
kar naj bi se v prihodnje upo-
števalo tudi v zborih, ker šele s
tem je omogočena spolnitev
pravilne harmonije.

Zaključek programa je bil
nepričakovano dobro zasnovan.
Bratje Shustar so zapeli "Thou-
sand Times Good Night", na-
kar je zbor zaoril pesem "Ko
zvezd nebrojnih čreda," v ka-
teri se mora upoštevati nastop
soloista Anthony Gornika. Pri
besedah "Lahko noč" je padlo
zagrinjalo, v naših srečih je pa
ostala zavest, da smo prebili do-
bro uro in pol v užitku in raz-
vedrilu naših milih slovenskih
pesmi, spominjajoči se svoje
domovine in ponosni na naše
Prešernovce.

Med odmorom je mlada, ljub-
ka deklica Bernardine Petkov-
šek igrala na harmoniko "Sharp
Shooters" in "Play to Me, Gipsy-
sy".

Po programu se je razvil
ples, pri katerem je igrala Shus-
tarjeva godba. V spodnjih pro-
storih je pa bila pritožba, da se
je vse sijajno izteklo, samo na-
takarji so za nič, kar pa ni bilo
resnica. Naši natakariji so v
vežbanju že tako dolgo, da imajo
že zdavna diplomu. Če je bilo
pa občinstvo s pevci na čelu
preveč željno, ni njihova kriv-
da. Torej je bil uspeh od kra-
ja do konca. Prešeren izrekam
iskrene čestitke.

Rose Radovich.

Apel na volilce

Springfield, Ill. — V svobodno
deželo, kakor smo nazivali Ame-
riko v starem kraju, sem prišel
1. 1901. Takrat jih je prišlo
tudi veliko drugih, zdravih, mla-
dih in krepkih, ki se niso zani-

mali za politična vprašanja. Ve-
deli nismo, kaj so republikanci,
demokratje, socialisti in drugi,
kajti brigali smo se le za delo in
da bi si kaj prihranili in potem
uživali sadove svojega dela. Ni-
smo imeli medenih časov, kajti
bilo je treba težko delati in s
svojim trpljenjem smo pripo-
mogli k napredku te dežele. Ga-
rali smo za kapitaliste in ti so
kovali dobiček iz naših žuljev.

Sedaj je menda naše delo
opravljeno, drugače ne bi bilo
toliko brezposelnih. Kar nas je
starejših, so nam moči opešale
in skoro nihče se ne briga za
nas. Danes so drugačni časi in
vse se nekam čudno vrti na levo
in desno, da človek niti ne ve,
kje je. Naša mladina se je iz-
šolala, a nima skoro nič od tega,
ker ne more najti zasluzka. Mla-
de ljudi vidimo v capah in oni
in njih starši žive v mizeriji.
Taka je naša zgodovina in vseh
drugih, ki so pomagali graditi
bogastvo Amerike.

Pred nami so volitve in čas je,
da nastopimo proti republikan-
cem in demokratom, ki paradi-
raj v senci slona in osla. Od-
dajmo naše glasove na volilni
dan socialističnim kandidatom,
če hočemo izboljšanje razmer.

Anton Gorenz.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Jugoslovanskemu Obzoru,
Milwaukee. — Don't be silly!
Opraviči imaš le s Fr. Novakom
in z njim se pobotaj kakor ti
drago. Uredništvo Prosvete se
prav nič ne zanima za vso to afe-
ro in trapasto prikanje.

Nov val terorja v hitler-
jevski Nemčiji

Na tisoče komunistov in sociali-
stov aretiranih v zapadnem
delu države

Kolin, Nemčija. — (TIS) — V
zadnjih tednih je Nemčijo zajel
nov val terorja. Posebno v za-
padnem delu dežele, predvsem v
Porenju, je bilo aretiranih na
tisoče komunistov in socialistov,
ki so bili vrženi v ječe in kon-
centracijska taborišča.

Proti temu aretacijam ni nobe-
ne legalne poti, katere bi se mo-
gle žrtve ali njih sorodniki po-
služiti. Sodišča ne funkcionira-
jo. O pač: takozvana "ljudska
sodišča," zgolj fašistični tribu-
nali, ki poslujejo tajno, so za-
poslena čez glavo. Pečajo se z
"izdajalci." Prav te dni so ta
sodišča izreкла večje število
smrtnih obsodb, število eksekucij
je pa ostalo tajno kakor tudi
imena žrtev.

Ta teroristični val je posledica
hitlerskih volitev zadnjega
avgusta, ko se je kljub srednje-
veškim represijam opogumilo
pet milijonov Hitlerjevih na-
sprotnikov, da so glasovali proti
"voditelju." Hitler je nekaj dni
potem naznanil, "da bodo na-
sprotniki pritegnjeni v nacijske
vrste s prosveto in vzgojo."

Tajna nacijska policija sedaj
izvaja to obljubo. Tisoče oseb,
ki niso ničesar drugega zakrivi-
le kakor le ostale zveste svojim
principom, je bilo v Badenu,
Hessenu, Wurttembergu in Pa-
latinatu ugrabljenih in odvode-
nih v zapore in ječe. Če ne gre
drugače, nacija doseže svoje
nasprotnike pa s "preventiv-
nim" zaporom. Človeka eno-
stavno aretirajo na domnevi, da
bi storil kaj protidržavnega (na-
cijskega). Preventivni zapori
so običajni tudi v drugih fašis-
tičnih državah.

Namen teh aretacij je pred-
vsem, da naciji upognejo svoje
politične nasprotnike. Z jetni-
ki postopajo tako barbarsko, da
iz mnogih čvrstih korenjakov
napravijo v kratkem času star-
čke. Ni pa nobenih znamenj,
da bodo nacija uspeli v svojem
namenu in s terorjem uničili
svoje politične nasprotnike. Bolj
in bolj gre od ust do ust parola:
"Dol s Hitlerjem! Nacijski re-
žim mora biti uničen, čeprav z
njim vred poginemo tudi mi."

Ozadje tega terorizma je ve-
lika gospodarska nesigurnost
Nemčije in negotovost Hitlerje-
vega režima. Bankrotiranost
grozi vsej Nemčiji. V prizade-
vanju, da prepreči masni izbruh,
se Hitlerjev režim bolj in bolj
zateka k terorju. Kljub temu
pa prihaja dan obračuna.

Vladni delavski odbor
rad imel več moči

Njegovo delovanje je ovi-
ker ne more enoforsirati
jih odlokov, justični de-
ment jih pa noče

Washington. — (FP) —
ni delavski odbor pletira v
jem zadnjem mesečem po-
predsedniku Rooseveltu za-
svo moč, da bi lahko enfo-
svoje odloke. Sedaj ne m-
obstrukcijskih slučajih s-
drugače kakor priporočati
delku za izvajanje prav-
odvetje plavega orla ali
ročiti zadevo justičnemu
mentu.

Efektivno ni ne prvo ne
go. Ker je plavi orol že
noma oskuben in oguljen
za voglom, so mnogi pod-
še veseli, da se te "newde-
zverine izbehe. Justični de-
ment si je izbral najlažjo
enostavno ne mara prosek-
"čizlerjev," ki mu jih izro-
lavski odbor.

Edina moč delavskega o-
je "moralna sila," ki pa na
velikim "čizlerjem" dosti
leže—navadno nič. Tovar-
volitve lahko odredi le v ne-
rih slučajih. To se na-
zgodi, če v to privolita obe
ki, podjetje in delavci.

"Naše največje težkoče
rajo iz tega," pravi odbor,
nimamo moči za izdajanje
živnic in enforsiranja od-
Važno vprašanje vsekakor
naj ima ta ali pa drugi
permanentni vladni odbor
zakonito moč, ki jo im-
imajo administrativni tri-
Vsaj naše izkušnje meče-
luči na važnost tega vpra-
Iz tega poročila je tudi
vidno, da se odbor zaeno-
lavskim departamentom peč-
z novo zakonodajo glede
vladnega tribunala, ki na-
mnenju nekaterih postane
manentna vladna agencija
ta namen študirajo tudi
evropske sisteme za reguli-
razrednega boja pri delu.

Aktivnosti nemških
jev v Ameriki

Preiskava je ugotovila, e-
nemški poslanik v Washi-
nu obenem agent Hile-
stranke.

New York. — Kongres
John W. McCormick, na-
posebnega kongresnega od-
ki preiskuje aktivnosti tuj-
cev v Združenih državah,
dni izjavil, da nemški pos-
v Washingtonu ni samo re-
zentant Nemčije v Am-
temveč tudi agent Hile-
politične stranke. McCor-
smatra, da je ta dualna ka-
teta nemškega poslanika
nje mednarodnega zakona.

McCormick bazira svoje
dolžitev proti nemškemu
niku na evidenci, katero je
bil pri Ernestu Berken-
stotniku v Hitlerjevi nap-
armadi, ki je bil pozvan n-
slišanje pred kongresnim
kom, ko se je mudil na o-
v Združenih državah. Be-
hoff je namreč izgubil svoj
pirje, ki so potem prišli v
preiskovalnega odseka, n-
je bil pozvan na zaslišanje.

Berkenhoff je na zasliš-
izjavil, da je prejel instrul-
da mora prijaviti svojo na-
nost poslaniku ali pa postoj-
nemške nacijske stranke v
Yorku. McCormick pravi
so te instrukcije dokaz, d-
trditve organizacije Prijat-
Nove Nemčije, da nima nob-
zvez z nacijsko v Nemčiji,
nična. "Za organizacije, k-
htevajo od svojih članov
no lojalnost, ne sme biti
stora v Ameriki," je dejal
Cormick.

Preiskava aktivnosti Hi-
jevih agentov v Ameriki je
začasno prekinjena, toda
grezni odsek bo obnovil je
zaslišanja v prihodnjem de-
bru v Washingtonu, na ka-
bodo pozvane znane osebe
med ameriškimim Nemci, ki
osumljeni kot propagatorji
lerjevega narodnega socializ-
ma.

Ali ste naročeni na d-
nik "Prosveto"? Podpir-
svoj list!

Revolta v Španiji: prizor iz Barcelone, kjer so vstahi podrli
poslopje telefonske centrale.

Vesti s Primorskega

mesec zopora, ker je po-
kušal žganje!

— Jože
Pedrova pri Rihem-
je bil v Gorici obsojen na
mesec zopora in 1356 lir
ker so ga financarji za-
da je pokušal žganje.

kazen zaradi volov iz
Jugoslavije

— Franc in
Trošt iz Predgradija pri
bila zadnje dni obsoje-
10.589 lir globe, ker sta
bila tri pare volov iz Ju-
goslavije.

mesec zopora za 12
litrov žganja

— Mihael
Božo Kodromac in
Jeromir so bili te dni v Go-
ričnici na devet mesecev
obsojeni na tri mesece, in
vsak na tri mesece, in
plačilo 10.408 lir glo-
be, brez dovoljenja sku-
paj 12 litrov žganja.

smrti zloglasnega
Sottosantija

— "Popolo di
je 3. oktobra nazna-
latri je petletnica juna-
etnične srajce Francesca
Sottosantija. Misli vseh fašis-
morajo biti posvečene na-
mučeniku."

— Bil oni fašistič-
stoj, ki je pljuval sloven-
v usta v šoli. Neke no-
ga izginil in našli so ga s
streljeno glavo.

nadškof slavi armado

— Dne 30.
je bil odkrit spome-
nim vojakom na Saboti-
proslave se je udeležilo vo-
mno generalov, civilno
v bivši vojak, ki
bojevali na Sabotinu v
vojni. Don Morando,
vojaški kaplan, je blago-
slovenik ob asistenci do-
stana, kaplana milice. Na-
bi tudi novi goriški nad-
Margotti, ki je govoril o
junastvu italijanske ar-
in njenih generalov, ki so
armado k zmagi...

prodala tramvaj

— Občina
je prodala ljubljanski
20 tramvajskih vozov.
bila kupčija sklenjena in
je vse pripravljeno, da
se odda v Ljubljano, je
v Opotiji in na Reki ve-
naka. Fašisti so beano
kontrolirali, češ, da prodaja
italijskih vozov Ljubljani je
v Italiji. Kako bo stvar
je ni znano. Dejstvo,
Opotija prodala tramvaj-
nove, je dokaz, da se ob-
naha v slabem položaju.

italijanska posojilnica
v Postojni

— Ob koncu
meseca je tržaška
posojilnica "Cassa di risparmio
odprla svojo podruž-
v Postojni. Fašisti polaga-
važnost temu zavodu,
pridržali hrupno slavnost,
katere se je udeležil tudi
prefekt Diengo. Postojni-
je bil blagoslovil novo
posojilnico, obenem pa je klical
blagoslov na ves italijan-
narod, na Mussolinija in
Prefekt Diengo je pa
v svojem govoru, da je
posojilnica zelo potrebna,
"na sveti meji domo-
na katero tako grdo glee-
meje".

postopanje italijan-
skih obmejnih straž

— Hotedriča, oktobra 1934. —
zločinosti in nesramnosti
gostovo ne more nobeden
z Italijani. V tem so
mojstri! Ob meji v naših
imamo že več takih slu-
m, mnogokrat katerega tudi
ne moremo in ga ne zabeležimo.
zločina, za nas so to že
zločinosti. Pred tednom je
iz obmejne stražnice v
Hotedriči poklicati k sebi
italijanskega državljanca, 53
letnega delavca, očeta treh
otrov, po rodu iz Tolmina. Nič
mu ni bilo, da je. Payšič odšel v
domov, od koder se ni več
vrnil. Ko so to domači opazili,
so ga pojasnili obmejne
stražnice in brigadirja samega,
ki je izjavil, kot je to že nje-

ščan, oziroma je dolžnost vsa-
kega, ki mu okoliščine dopušča-
jo, da se udeleži v kulturnem
in prosvetnem delu.

Potovanje v Italijo ni varno

Rakek, 4. oktobra 1934. —
Iz Postojne poročajo, da so ita-
lijanske obmejne oblasti na tam-
kajšnji železniški postaji pred
tedni aretirale nekega potnika,
ki je prišel iz Jugoslavije z red-
nim italijanskim potnim li-
stom. Aretiranec se baje ime-
nuje Ličen Mihael, po poklicu
mizar in je doma nekje blizu
Rihemberga, kamor je bil tudi
namenjen. Aretiranega Ličena
so vklejenega oblasti odgnale
iz Postojne, a ni znano kam, ker
ni o njem nobenega sledu več.
Kot zgleđa, potovanje v Italijo
ni več varno. Pod eno ali drugo
pretezo te aretirajo in odžene-
jo v jetniško celico, kjer moraš
potem mesece in mesece čakati,
da lahko dokažeš, da si nedol-
žen. Tega postopanja bi pač
bilo lahko že enkrat konec.

Posebno sodišče zopet na delu

Trst, 14. okt. 1934. — Vče-
raj so bili postavljeni pred so-
dišče za zaščito države v Rimu
Giovannibattista Basello, Edoar-
do Tesorato, Fermo Bier, Gio-
vanni Fiorese, Mario Lizzero,
Norino Salsuro, Settimio Flap-
pe, Adolfo Lazzardi, Aldo Paoli-
ni, Raffaele Bertoglio, Egisto
Varno in Giuseppe Buiatti. Ob-
toženi su obnove komunistične
stranke in propagande in Ceda-
du, Galianu, Rupignacu in o-
koliških vaseh. Oproščen je bil
samo Buiatti. Basello je bil ob-
sojen na 8 let in 4 mesece ječe,
Tesorato na 7, Bier na 6 in 2
mesece, Fiorese in Lizzaro na 6
let, Salsuro, Flappe in Lazzar-
di na 4, Paolini, Bertoglio in
Varno na 3 leta ječe. Vsem sta
bili odpušteni 2 leti zaradi zad-
nje amnestije.

Karabinerji ubili nekega Vid-
marja iz Godoviča

Idrija, 9. oktobra 1934. — V
Godoviču so imeli pred kakimi
desetimi dnevi poroko. Ko so se
gostje veseli vračali zvečer do-
mov, se je neki Vidmar iz Godo-
viča preveč približal vojaškim
utrdbam, katere stražijo kara-
binerji. Ker se baje ni hotel u-
staviti, ali ni slišal, kar se za
gotovo še ne ve, je karabiner
po pozivu začel streljati na ne-
srečnega človeka, ter ga ranil z
več strelji. Rane so bile tako ne-
varne, da je nesrečnež obležal
na mestu mrtev.

Točnih podatkov o tem nesreč-
nem dogodku, ki je stal drago-
ceno življenje našega človeka,
do sedaj še nimamo.

Tako se je število žrtev krva-
vega fašističnega režima zopet
povečalo.

Se o aretacijah v Črnem vrhu

Gorica, 9. oktobra 1934. — V
zadnjem času smo dobili zopet
nove vesti o obširnih aretacijah,
ki so bile izvršene pred kratkem
v Črnem vrhu in okolici. Kot
smo izvedeli, so bili trije izmed
aretirancev po nekaj dnevih iz-
puščeni na svobodo, med tem ko
so vse druge obdržali. Dosedaj
nam je znano samo to, da so iz-
pustili dne 3. okt. Rudolfa Vik-
torija iz goriških zaporov. Za
ostala dva pa nam imena niso
znana. Baje je bil izpuščen Po-
ženel Dominik, toda ta vest ni
potrjena. Zvedeli smo nadalje,
da sta bila aretirana med drugi-
mi posestnik Rudolf Dominik,
star 49 let, iz Črne vrha in
cestar Rudolf Jakob, star 31 let
iz Črne vrha.

Največji teleskop

30-tonsko zrcalo, ki naj odpre
človeškemu očesu obzorja do
skrajnih mej vseirja. — Tri
leta trdega dela za znanost

V Ameriki so pričeli brusiti
najmogočnejše dosežanje optič-
no zrcalo, ki naj človeški pogled
razširi v še neznane globine vse-
irja. Iz kremenca so ga vili in
30 ton tehtaj, a pripravljali so
ga cela tri leta. Prof. Ritchey,
sloviti ameriški optik, je naj-
boljši svetovni strokovnjak za
izdelavo takšnih gigantov, a
vendar je moral premagati si-
lovite težave, da je došel —
vsaj doslej — do cilja. Še tik,
preden je došel do tega cilja,
mu je neznatna malenkost gro-
zila uničiti dolgoletno delo. V
površini zrcala se je pojavil
majhen mehurček, ki bi pa ven-
darle imel lahko za posledico, da
bi tega zrcala ne mogli uporabi-
ti za zvezdopisne svrhe. Z ve-
liko težavo in previdnostjo so
to napako odstranili in sedaj
gradijo v tovarni, kjer so med
vojno izdelovali največje ame-
riške topove, kovinsko ogrodje,
ki bo nosilo to 30-tonsko oko.

Samo ogrodje bo tehtalo 450
ton. V bližnjem času bodo oko
vdelali v to ogrodje in ga pre-
nesli v novo zvezdarno v ame-
riškem gorovju, kjer se bo prvič
uprlo v globine vesolja in
pokazalo stvari, ki jih človek
do danes ni gledal. To bo po-
memben datum v zgodovini
zvezdne znanosti. Kakšna raz-
lika med daljnogledom, s kate-
rim je Galilei prvič zagledal štiri
trabante okrog Jupitra in tem
najmodernejšim orjakom! Ga-
lilejev daljnogled je povečeval
komaj 40-krat, ta orjak pa bo
zmanjšal razdaljo do zvezd na
deset tisoči del.

S primerom se nam bo še bolje
pokazala zmogljivost umetnega
ciklopskega očesa naših dni. Po-
stavimo, da bi gorela nekje v
daljavi, ki bi bila dvakrat večja
nego od Ljubljane do Fidžijskih
otokov, samotna sveča. Z Rit-
cheyevim zrcalnim teleskopom
bi se dala ta sveča brez nadalj-
njega posneti na fotografsko
ploščo.

Kakšne skrivnosti bomo odk-
rili šele na mesecu, Marsu in
najbližjih svetovnih telesih!
Odgovor na to vprašanje nas bo
malo razočaral. V resnici nam-
reč niti z novim velikonom ne
bo mogoče videti na teh naj-
bližjih zvezdah več nego z obe-
ma doslej največjima telesko-
poma. Vzrok je v tem, da je
ovo ciklopsko oko v primeri z
oddaljenostjo teh zvezd nekako
že preveliko. Gosto zemeljsko
ozračje s svojimi nečistostmi in
večnimi gibanji bo oviralo opa-
zovanja najbližjih planetov v
takšni meri, da se tega telesko-
pa v ta namen bržkone nikoli
ne bodo mogli poslužiti. Če
bi ne bilo ozračja, bi že bilo mo-
goče opazovati mesec n. pr. v
takšni velikosti, kakor da bi
bil samo 40 km oddaljen od nas.
20 m visoka skala na njem bi
se nam ne mogla več skriti.
Marsa z njegovimi "prekopi"
in domnevanimi mesti pa bi gle-
dali tako, kakor da je samo 5500
km od nas.

Tako pa se bomo morali za-
dovoljiti z odkrivanjem ugank
izven našega sončnega sistema.
Prvič v zgodovini astronomije
bo morda mogoče opazovati
vsaj najbližje stalnice ne več
kot svetlobne točkice, temveč kot
ploščice. Mnogo važnejše od

tega pa bo opazovanje svetov-
nih otokov v vesoljstvu in po-
drobnejše spoznavanje njih na-
rave. Nešteti teh otokov se bo-
do sploh prvič pokazali člove-
škim očem bodisi direktno, bo-
disi s pomočjo zveste pomočnice
človeškega očesa, fotografske
plošče.

Prehladi pri moških

Zenske so proti njim bolj utrjene

Moški so v zdravstvenem ozi-
ru sploh šibkejši spol. To ve-
tudi narava sama, ki postavlja
na svet več moških otrok nego
ženskih. A moški otroci hitreje
umirajo, med 20. in 30. letom
vlada med spoloma glede števil
precejšnje ravnotežje, pozneje
pa prevladujejo ženske čedalje
bolj.

Moški pa z vsakovrstnimi svo-
jimi neumnostmi sami skrbijo za
to, da postanejo za prehlade ob-
čutljivejši. Resnica je sicer, da
jih v veliki meri že poklic sila na
prosto, ne glede na vreme, kar
seveda hudo pospešuje prehlade,
a večina obolenj je vendarle po-
sledica njih nepravne obleke. Pri
tem ne igra samo število oblačil
nobene odločilne vloge. Može
imajo po navadi več obleke na
sebi in težjo, torej "toplejšo" a
vendar se prej prehladijo, nego
lahko oblečene ženske. Stvar je
v tem, da so ženske pravilneje
oblečene in da si svojo oblečenost
zlahkoto uredijo po zahtevah
vremena. Navadna ogrinjača,
jopica, plašč jim daje nad lahko
obleko po potrebi takoj tisto za-
ščito, ki jo zahteva vreme, mo-
ški pa je v svojo težko, toplo ob-
leko stalno obremenjen, pa naj
bo na hladnem ali toplem. To
je seveda neizogibno.

Prehladi nastopajo tedaj, če
žile ne more delovati smoteno,
kakor zahteva toplotna regulaci-
ja telesa. To je: če je telesu
vroče, morajo imeti možnost, da
se razširijo in oddajo odvišno
toplotu na prosto; če je telesu
mraz, se stisnejo in oddajajo
malo toplote. Pri tem imajo
učinki na daljavo važno vlogo.
Če moliš sam nos v mrzli veter,
ne dobiš nahoda, pač pa če si v
vlažnem snegu dobiš mokre no-
ge. Sama stopnja mraza tu ni
množice pomena. V času, ko
so še vse ženske nosile krilca do
kolen in tenke nogavice v naj-
bolj mrzli zimi, je sicer bilo ne-
šteto najtežjih ozeblin, a pre-
hladnih bolezni samih na sebi ni
bilo več nego običajno. Stvar
je bila ta, da suh mraz prehlade
celo ovira, ker je zrak čistejši
in je v njem manj bakterij.

A važnejše nego bakterije je
nagnjenje. Debelejši človek je
bolj dovzeten za prehlad nego
suhi. Temu je n. pr. vzrok to,
da ovira tolišča trebušno prepo-
ni, ki se ne more prav gibati,
pljuča se zaradi tega nezadostno
prezračijo in sledijo potem bron-
hialni katarji, kašljanje, hripa-
vost ter druge posledice prehla-
da. Tudi človek, ki je od dela
utrujen, se lažje prehladi nego
spočit človek, prav tako človek,
ki je zaradi motenj v želodcu ali
črevju, nervoznosti itd. manj
odporen.

Sicer čim se pojavi prehlad še
ni vse izgubljeno. S pravilnim
zadržanjem utegnemo bolezen še
pravočasno ustaviti. Dober pri-
pomoček nam je za začetni pre-
hlad n. pr. slovita Bierova kap-
lja joda: čim začutimo, da se
nas hoče bolezen lotiti, damo
podrugo kapljico jodove tinkture
v osminko litra vode in to izpije-
mo. Če je potrebno, vzamemo
naslednji dan na ta način še eno
kapljico tinkture. Če nam ni po-
magalo, potem rajši ne poskusa-
mo še v tretjič, ker za telo tak-
šna "pijača" ni brez nevarnosti.
Dobro je tudi telo očistiti z
odvajalnimi pripomočki. V vsa-
kem primeru nam je koristna
teplota, bodisi od zunaj kot vro-
ča parna kopel, obkladek, ogre-
valna steklenica, postelja, ali od
znotraj kot vroča pijača, čaj, ku-
hano vino. Vse, kar povzroča
potenje, je v korist.

Na dvoboju

Eden izmed sekundantov:
"Preden damo znamenje, mora-
mo ugotoviti, če sta duellant-
enako oddaljena drug od dru-
goga."

— Kateri učenec zna največ
v našem razredu?
— Peter Skočir.
— Ta zna največ?
— Veš, on zna migati z ušesi.

Andrejeva zadnja pol

Epilog polarne tragedije

Te dni bodo v Stockholmu po-
kopali zemeljske ostanke šved-
skih raziskovalcev Andreja,
Nikša Strindberga in Knuda
Fraenka. S tem bo padel zas-
tor preko tragedije, ki se je
odigrala pred 37 leti in ki je svet
še potem opetovano razburjala.

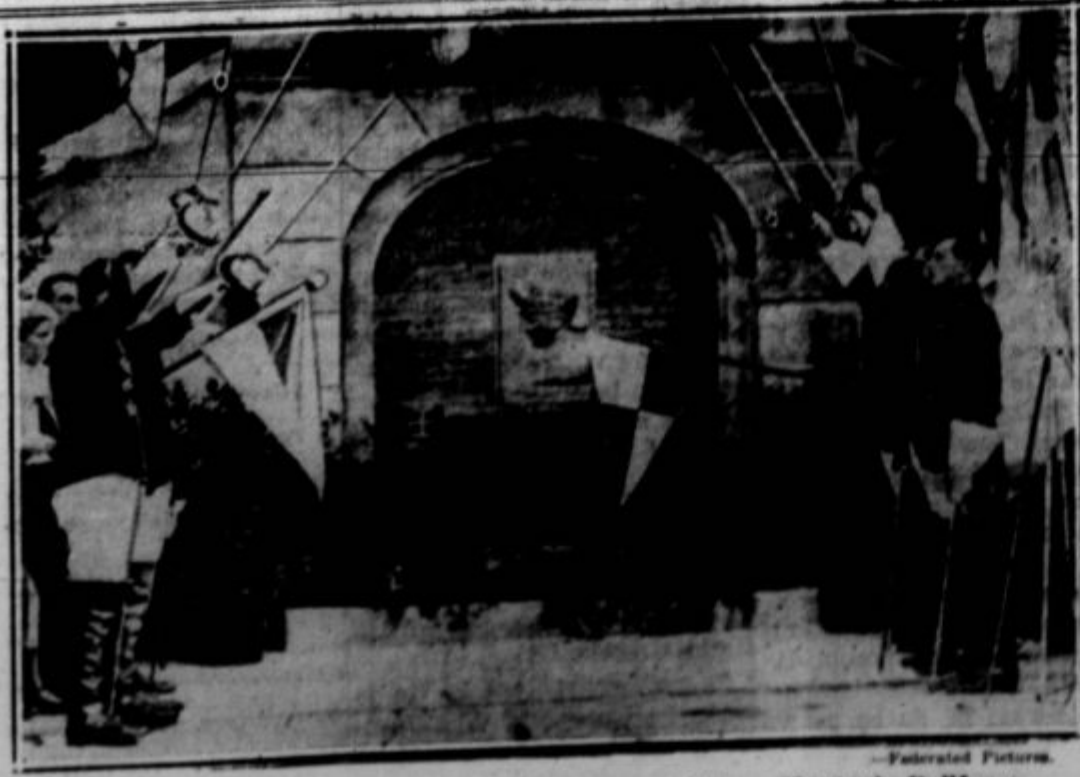
V juliju 1897 so imenovani
raziskovalci nastopili svoj pro-
sluli balonski polet proti sever-
nemu tečaju. Še za današnje dni
bi bilo to noro podjetje, a tedaj
je pomenilo v primeru prišle-
ga pristanka v ledeni puščavi
neizbežen pogin. Tako se je tudi
zgodilo. Nihče ni mogel več ugo-
toviti, kakšna je bila usoda teh
polarnih junakov. Razumni lju-
dje so že od vsega početka trdili,
da jih je zadela neznanca, toda
sigurna smrt. Nekateri pa v to
niso hoteli verjeti in so vedno
znova skušali zvedeti kaj določ-
nega o Andrejevi ekspediciji
ter ji prinesli rešitev. Toda po-
larno ozemlje je preogromno, da
bi bilo mogoče imeti vsaj maj-
hen pojim, kje naj bi bil balon
pristal. Priznane kapacitete v
polarnih zadevah so izrekale
najbolj nasprotujoče si domne-
ve. Ameriški viri so n. pr. trdi-
li, da so postali Andrej in nje-
govi žrtve divjega eskimskega
rodu, ki prebiva severno od Por-
ta Churchilla ob Hudsonovem
zalivu. Neki greenlandski ribič
je trdil, da je našel nekoliko boj,
ki naj bi jih Andrej vrzel iz ba-
lona; kapitan nekega ribiškega
parnika je baje z greenlandskih
vodah videl balonski plašč, ki je
plaval po morju; nekoliko let po-
zneje je neki drugi kapitan lan-
siral vest, da je našel v morju
steklenico z Andrejevim pi-
smom. Potem so spet izračuna-
li, da je moral balon 4. ali 5. dan
po vzletu pasti v Barentsovo
morje med Grumanti in Deželo
Franca Jožefa (ali po novem v
Nansenovo deželo). Dokazano
pa je bilo le to, da je zaneslo ba-
lon proti vzhodu in da bi mogel
ostati kvečjemu pet dni v zraku.

Tako so minila desetletja, ne
da bi prinesla jasnost v to tra-
gedijo. Pred štirimi leti pa je
nekim raziskovalcem na arktič-
nem otoku vzhodno od Gruman-
tov nepričakovano uspelo odk-
riti zadnje taborišče nesrečnih
letalcev. Balon je tu po sili pri-
stal in njegovi potniki so umrli
v grozoviti zapuščenosti od gla-
du in mraza. Našli so tudi dnev-
nik, ki ga je pisal Andrej v teh
poslednjih dneh in njegove foto-
grafske posnetke, ki so se bili
za čudo ohranili v takšnem sta-
nju, da jih je bilo mogoče raz-
viti. Tako je Arktida končno po-
jasnila eno svojih največjih
skrivnosti. A šele danes je bilo
mogoče misliti na to, da bi ne-
srečno trojico pokopali v doma-
čem zemljo, v grob, ki ga je izse-
kala narava sama v skalo in ki
ga je Strindbergov pravnik,
znani švedski kipar Tore Strind-
berg, okrašil z lepim in pomemb-
nim spomenikom.

On in ona

"Dušica, ali je osel, ki vleče
tamle butare, moškega ali žen-
skega spola?"
"Ne govori venčar tako ne-
umnó. Osel je zmeraj moški!"

Ako nameravate iti v
Jugoslavijo
Teden potuje z vso udobnostjo
Rajza v orjaških French Line
okrepljenim parnikom
"ILE DE FRANCE"
10. nov.—29. decembra
19. januarja
"PARIS"
24. nov.—15. dec.
Hitra vožnja. Izvrstna postrežba.
Korona kabine tretjega razreda za dve
ali štiri osebe. Restoranska fran-
cuzna kuhinja. Vino za serviso gratis
pri vsaki jedi. Vse priloge potuje
z Vami do cilja.
Za nadaljnja pojasnila in vsake listne
piti se na:
LEO ZAKRAJSEK
General Travel Service, Inc.
302 East 72nd Street
New York City
SLOVENIC PUBLISHING CO.
Travel Bureau
216 West 16th Street
New York City
French Line

Dunajski fašisti ob ponovnem pokopu svojega ubitega diktatorja Dolfusa.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

— Čakaj, prekleto zahrbtnjež, zdaj si opravil!

Strasen glas iz notranjosti ga je pregluševal. Prihajalo je iz dna, mu tolklo v glavi kakor s klavirjem. Nenadoma ga je blazno ošinilo, da bi ubijal, da bi okusil kri. Nikdar ga še ni tako mikalo, dasi ni bil pijan. Boril se je zoper podedovano zlo, divje trepetoč kakor pobesnel zaljubljenec, ki se bje s samim seboj zoper posilstvo. Naposled se je premagal, zagugal je nož od sebe in zajecjal s hripavim glasom:

— Vstani, poberi se!

Rasseneur je zdaj planil k njima, a se ni prav upal mednju, ker se je bal, da ga ne bi zadel kak hud udarec. Ni maral, da bi se klali v njegovi hiši, tako zelo se je jezil, da je pripomnila žena, ki je stala zraven točilne mize, da zmerom prezgodaj vpije. Suvarin, ki ga je bil nož skoro zadel v nogo, je vendar zapalil cigareto. Ali je zdaj končano? Katarina je še zmerom topo gledala ta dva moška, ki sta oba ostala še živa.

— Poberi se! je ponovil Štefan. Poberi se, če ne te ubijem!

Chaval je vstal in si z roko obrisal kri, ki mu je še vedno tekla iz nosa. S krvavimi čeljustmi, s pobitim očesom je odhajal, vlačec noge za seboj, ves divji zaradi poraza. Katarina je topo stopala za njim. Tedaj pa se je vzravnil in z gnusnimi besedami mu je izbruhnila mržnja na dan.

— O, nič ne hodi! Le nikar ne hodi, če hočeš njega. Kar spi z njim, mrha grda! In da mi ne prestopiš praga, če ti je kaj za življenje!

Silovito je zaloputnil vrata. V gorki sobi je bilo vse tiho, slušalo se je le, kako prasketa ogenj. Na tleh je bil samo prevrnjeni stol in luža krvi, ki jo je pesek, posut po podnicah vpiljal kapljo za kapljo.

IV

Odhajaje od Rasseneurja, sta Štefan in Katarina stopala molče drug poleg drugega. Nastala je odmeva, hladna in počasna, odmeva, da je bil sneg umazan in se ni hotel, stajati. Na bledem nebesu se je nerazločno videla polna luna za velikimi oblaki, ki jih je zelo visoko divje podil vihar kakor cape, na zemlji pa ni bilo niti sapice, pač pa se je slušalo le kapljanje od streh, odkoder se mehko padale bele plasti snega.

Štefan, kateremu je bila ta ženska, ki so mu jo obesili, v napoto, ni vedel, kaj naj ji, nejevoljen kakor je bil, reče. Da bi jo vzel s seboj in jo skril v Requillartu, se mu je zdelo neumno. Hotel jo je odvesti v kolonijo k staršem; a ona se je temu z grozo upirala: ne, ne, vse prej, ko da bi se jim obesila in jim bila v breme, ko jih je bila tako grdo zapustila! Zdal ni več govoril ne on ne ona, pač pa sta oba kar tjavendav gázila po potih, ki so se spreminjale v blatne reke. Najprej sta šla dol proti Voreuxju, nato sta se obrnila na desno ter hodila med nasipom in prekopom.

— Ampak nekje boš le morala spati, ji je naposled vendar dejal. Če bi le imel sobo, pa bi te precej vzel s seboj...

Ali obšel ga je čuden strah, da se je prekinil. Domislil se je njune preteklosti, nekdanjega njunega vročega hrepenenja in nežnosti in sramežljivosti, ki so jima branile, da se nista združila. Ali mu je še zmerom kaj do nje, ko se je bil tako razburil in se mu je v srcu spet vnela nova ljubosumnost? Spomin na kľofuto, ki mu jo je bila prisolila v Gaston-

Marieju, ga je zdaj razvnel, namestu da bi ga navdajal z mržnjo. Se sam se je začudil, ko se mu je zdela misel, da bi jo vzel s seboj v Requillart, povsem naravna in lahko izvedljiva.

— Tak, odloči se, kam naj te peljem? ... Hudo me moraš sovražiti, ko nočeš iti z menoj?

Počasi je hodila za njim in zaostajala, ker so ji cikle hudo drsele v kolesnicah. Ne da bi dvignila glavo, je mrmrala:

— Moj Bog, koliko težav, in nikar mi jih zdaj še ti ne prizadevaj. Kaj bi midva zdaj z vsem tem, kaj hočeš, ko imam jaz fanta, ti pa imaš tudi deklet?

Govorila je o Mouquetki. Tudi ona je mislila, da ima Štefan tega dekleta, kakor se je štirinajst dni govorilo; in ko se ji je on zaklinjal, da je nima, je odkimala; spomnila se je tistega večera, ko ju je videla, kako sta se vroče poljubljala.

— Škoda, da so se vse te neumnosti zgodile? je povzel polglasno in se ustavil. Kako lepo bi se midva razumela!

Narahlo jo je spreletelo, potem pa je odgovorila:

— Daj nu, kaj ti bo žal, ničesar nisi izgubil. Ko bi le vedel, kakšna pokveka sem, kako sem zanikrna in poniglava. Niti prebitega groša nisem vredna, prav gotovo ne bom nikoli zares ženska!

Govorila je dalje brez prikrivanja. Obtoževala se je, kakor bi bila sama kriva, da tako dolgo ni dozorela. Čeprav je imela opraviti z moškimi, je bila nekaj manj ko druge, prištevati se je morala še med deklice. Tista, ki more imeti otroka, ima vsaj še nekakšno opravičilo.

— Uboga sirotka, je tiho rekel Štefan, tako zelo se mu je smilila.

Bila sta ob vznožju nasipa, skrita v senci velike gromade. Pravkar se je skrila luna za oblak, ki je bil kakor črnilo, niti obraza nista razločila drug drugemu, njun dih se je spremešaval, ustnice so se iskale, da bi se naposled strnile v poljub, saj sta hrepenela po tem že mesece in mesece. Toda na mah se je luna spet prikazala in opazila sta nad sabo, vrhu belo obsijanih skal stražo, poslano iz Voreuxja, ki je stala popolnoma vzravnano. In ne da bi se bila zdaj vendar že poljubila, ju je sramežljivost razdružila, tista nekdanja sramežljivost, v kateri je bila nekaka jeza, nekak čuden odpor in mnogo prijateljstva. Šla sta spet dalje s težkimi koraki, gazeč blato do gležnjev.

— Torej si sklenila, da nočeš? je vprašal Štefan.

— Nočem, je dejala. Za Chavalom ti, kajne, in za teboj kdo drugi? ... Nočem, gabi se mi, nič mi ni do tega, in čemu bi potem?

Molčala sta, naredila sta kakih sto korakov, ne da bi spregovorila besedico.

— Ali sploh veš, kam greš? je povzel. V taki temi te ne morem pustiti zunaj.

Odgovorila mu je preprosto:

— Domov grem, Chaval je moj mož, in nikjer drugod ne smem spati nego pri njem.

— A on te bo pretepel do mrtvega!

Spet sta umolknila. Vdano je zmignila z rameni. Tepel jo bo, in ko se bo naveličal tepsti, bo nehal; ali ni bolje tako, kakor pa da se klati po cestah kakor kaka vlačuga? Razen tega pa se je privadila kľofutam, dejala je zato, da bi se potolažila, da se od desetih deklet osmim ne godi nič bolje nego njej. Če bi jo njen fant potem nekega dne poročil, bi storil lepo.

(Dalje prihodnjé.)

tudi vsa organizacija fašističnega časopisja. Ta je hotela in hoče ustvariti med ljudstvom, ki se o resničnem položaju ne more prepričati, sliko o velikanskem neuspehu. Toda take stvari navadno ne uidejo zunanjemu svetu izpred oči. Danes kot nikoli pazno slede fašizmu in zlasti njegovemu gospodarskemu udejstvovanju. Vsak napovedan dogodek, ki naj bi kazal na gospodarsko zboljšanje pa danes v tem splošnem kaosu, zbudi vse občo pozornost. In tu so se porodili prvi dvomi o resničnem uspehu in prve ugotovitve o resničnem položaju. Izkazalo se je, da izsušena zemlja sama ne more nuditi nikakih pogojev za uspešno in plodno kmetijstvo. Žito, radi pečene morske podlage in radi pomanjkanja dežja ne more uspevati ter dokončno dozoreti. Mesto lepega rumenega žitnega klasja, se vidi ob času zoritve ožgano bilje. Vrtov z rožami ni videti. Ze danes je jasno, da zemlja ne bo mogla nuditi onega, kar so pričakovali in obstoja celo bojazen, da se niti sama ne bo mogla vzdržavati. Kmetje, bivši bojevniki, katerim je Mussolini podaril to zemljo, "ker so se žrtvovali za domovino" in jih naselil v mestu in okolici, bodo le s silo in muko vezani na to zemljo. Pomagalo jim je le malo ali nič. Eden zunanjih znakov položaja kot je danes, je jasno na kratko že opisan v citirani "Politiki": "Med modernimi palačami in siromašnim prebivalstvom je velika disharmonija, kar pada že na prvi pogled v oči. Littoria je razdeljena na vojakom, siromašnim ljudem, prepadlega obraza in slabobolehnim, med tem ko so littorijske hiše po zunanjem in notranjem izgledu take, kot bi bile grajene za vojne dobičkarje. Vse je do podrobnosti urejeno, po zakonih najmodernejše tehnike. Le ljudje, ki so v teh hišah, ki hodijo po ulicah, zgledata kot da niso za vse te udobnosti in za red, pa če hočete tudi za to čistoto".

Ze teh par dejstev vrže pravo senco na toliko opevani "uspeh". Če se pa ozremo še na drugo stran, se nam bo razgalila še bolj vsa resnica o položaju. Če se h koncu vprašamo namreč še po tem: kje je dobil režim sredstva, da je lahko izsušil močvirje in postavil na njem tako moderno mesto? Ali je to morda iz preostankov blagostanja ostalega italijanskega ljudstva? Ne! Celo desetletje je fašizem postopoma nalagal vedno večja in večja bremena na ramena ljudstva. V tem se je pokazal strokovnjak. Končno je moral vsaj deloma pomiriti nestrpnost mas. Zaletel se je v izsuševanje. Saj niso niti tako daleč preiskali, da bi ugotovili kakovost zemlje in položaj z ozidrom na klimo. Končno pa vendar tako novo mestece z nekaj tisoč prebivalci in ta košček izsušene zemlje še ni nikak znak, ki ga smemo smatrati za resen korak k splošnemu zboljšanju. Ali bo lahko fašizem v današnjem obupnem gospodarskem položaju še dalje šel po tej poti in vse to umetno vzdrževal? Če na eni strani vzame ogromni masi, da se da par ljudem, s tem še ni rešeno prav nič. Položaj italijanskega ljudstva se dnevno slabša. Ze to dejstvo samo vsebuje vse ostale argumente.

Littoria je danes le eden mnogih, a najbolj vidnih dokazov, kako se gospodarski položaj ne zboljšuje, kako ga fašizem, kljub temu, da se vsaj na zunanji trudi nekaj pokazati, ne bo nikoli zboljšal. Šele kadar se bodo gradila taka mesta ob veselju vsega ljudstva, ki bo samo od sebe pokladalo kamne, bo značilo tako delo uspeh. Danes, ko se je gradilo vse spremljano s kletvami izsesanega in izmozganega malega človeka pomeni in bo v zgodovini pomenilo kot neuspeh. In ta neuspeh bo padel v zgodovini v breme fašizmu.

Ne bo držalo

Nova vzgojiteljica pripoveduje malemu Tončku, da prinaša škrtoljka otroke.

"Lepo," pravi Tonček, "to je trdila tudi prejšnja vzgojiteljica—potem pa je tožila mojega očeta za alimente."

Manevri japonske mornarice na Pacifiku. Japonski mornarici se ne prestopajo bahajo s svojimi bojnimi ladjami.

Varčnost

— Jaz sem postal jako varčen, se hvali gospod Peternele, življenje je dandanes težko, vse je drago in malo se zasluži. Vidiš, kar se tiče obleke, jo nosim že najmanj leto in dan, a vsak klobuk nosim najmanj dve leti.

— Kaj bo to, odgovori gospod Smrdel, jaz nosim klobuk štiri leta.

— Štiri leta! Ta tvoj klobuk pa mora biti lep po štirih letih!

— Poglej ga sam! Kaj mu je? Prvo leto izpremenim znotranje usnje, konec drugega leta trak, konec tretjega leta ga pa zamenjam v kavarni.

Na pomoč!

S tretjega nadstropja nekdo:

"Hišnik! Hišnik! Pridite na pomoč! Moja tašca je nela in hoče skočiti skozi iz tretjega nadstropja na ulico!"

"Saj me potem ne potrite! Kaj me sploh kličete!"

"Hitro pridite, vseeno! ne moremo odpreti."

Trgovina

Dve mlekarici se razgovarjata:

— Koliko mleka dajete krave?

— Tako, 16 do 20.

— In koliko ga prodate?

— Okoli 40.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in d

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno leto nino. Ker pa člani še plačajo pri assesmentu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Cicero in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v plenu in si naročite Prosveto; list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik ali tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na d Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnštvu datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)..... Čl. družstva št.....

3)..... Čl. družstva št.....

4)..... Čl. družstva št.....

5)..... Čl. družstva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Littoria—novi neuspeh!

Ljubljana, 6. okt. 134. — Fašistično časopisje je bilo v zadnjem času polno kričecih naslovov, polno slavošpevov in polno slik o Littoriji. Iz vsega se je dalo razsoditi, da gre za veliko stvar in za dogodek, kot jih je malo.

Izsušeno močvirje niže Rima in vsa dela okoli njega so že nekaj let bila ena glavnih atrakcij, s katero je fašizem vzdrževal ljudstvo v pričakovanju in s katero ju tudi povzročil, da napetost in zanimanje zanj ni odnehalo. Italija je prenaseljena. Ko so se zaprle meje drugih držav, ko je gospodarska depresija po vsem svetu prignala na tisoče izseljencev nazaj domov, je postal ta problem prenaseljenosti za Italijo še bolj pereč. Za fašizem je bila torej ena prvih nalog, da poleg vsega že z ozidrom na dejstvo, ker je velik del Apeninskega polotoka neplodovit, preskrbi ljudstvu dovolj rodovitne in plodne zemlje. Ker bi bilo doma to vprašanje v celoti nerešljivo, je obrnil del svoje pozornosti tudi preko mej. Celih 10 let in še več pa je ostal fašizem pri izvajanju svojega političnega programa. S svojimi političnimi perturbacijami, s skoki z ene na drugo stran v zunanji politiki, pa se je popolnoma oddaljil od rešitve tega

vprašanja s to edino možnostjo. Njegova ekspanzija, nasilna v vseh početkih, je odbila vsako prijateljstvo s sosedi. Ker se na ta način ni dalo rešiti prenaseljenosti, je bilo treba nujno skrbeti za druge načine in to, da se da čim več možnosti za oploditev čim večjih kompleksov neplodne zemlje. Znani so vsi mogoči ukrepi in nagrade za krčenje kršne zemlje in gmajn, kar pa je bilo še vse premalo. Ljudstvo je pod nad desetletnem delu fašizma zahtevalo več: uresničitev vsaj dela obljub, zahtevalo je, da se preide od političnega dela h gospodarskemu in socialnemu, s čimer naj bi tudi fašizem vsaj deloma opravičil svoj obstoj.

Mussolini je dal izsušiti močvirje, ki ga je namakalo morje. Delo danes še ni popolnoma končano, a na že izsušeni zemlji so bili pobrani prvi plodovi in pred nami vstaja v glavnem videz bodočega celotnega dela in uspeha. Kmalu, ko je bil del močvirja izsušen, je postavil Mussolini temelje za novo mesto, ki ga je krstil z imenom Littoria. Danes to mesto že stoji, moderno, z ravnimi in širokimi ulicami, vsem higijsnim in sodobnim zahtevam ustrežajočimi stanovanjskimi stavbami, s posebno impozantnim magistratom in s čisto v novem slogu zidano cerkvijo. Beograjska "Politika" pravi, ko piše kon-

cem avgusta o tem: "Če bi sodili po Littoriji, katere ulice so asfaltirane, a hiše naravnost monumentalne palače, bi si mislili, da je standard italijanskega meščana mnogo višji od angleškega ali nemškega. Toda o tej zablodi nas prepriča takoj jedlini list prve restavracije, kjer ne morejo postreči z drugim kot z makaroni in fetučini (rezanci), brez mesa in zelenjave". Ta, na prvi videz še ne tako močan argument, deloma kaže o položaju mestnega in okoliškega prebivalstva.

Mussolini je s tem hotel na hitro pristopiti k reševanju tega težavnega gospodarskega problema in pokazati, kako ga namerava reševati. Mimogrede pa smo se h koncu prejšnjega odstavka dotaknili že enega dejstva, ki vsaj deloma prikazuje pravo sliko. O neuspehu samem pa bi bilo še prezgodaj govoriti, dokler ne dovolj povdarimo vsega, kar je fašizem polagal in kar je fašizem pričakoval od tega prvega "znaka" zboljšanja položaja in največjega uspeha fašistične gospodarske politike". Po predvidevanju vladajočih naj bi baš Littoria tvorila oni temeljni kamen, ki naj bi bil jasan porok za vso nadaljnjo gospodarsko politiko, porok, da so temelji fašističnega gospodarstva zdravi in da bo pot v tej smeri trdna in uspeh gotov. V tem smislu je bila usmerjena